

כתיבה שאינה מתקיימת 21

1. גיטין יט. משנה וגמרא עד "איתמר המעביר דיו"

מתני'. בכל כותבים, בדיו, בסם, בסיקרא, ובקומוס, ובקנקנתום, ובכל דבר שהוא של קיימא. אין כותבין לא במשקין ולא במי פירות, ולא בכל דבר שאינו מתקיים. על הכל כותבין, על העלה של זית, ועל הקרן של פרה ונותן לה את הפרה, על יד של עבד ונותן לה את העבד; רבי יוסי הגלילי אומר: אין כותבין לא על דבר שיש בו רוח חיים, ולא על האוכלים. **גמ'.** דיו - דיותא. סם - סמא. סיקרא - אמר רבה בר בר חנה: סקרתא שמה. קומוס - קומא. קנקנתום - אמר רבה בר [בר חנה אמר] שמואל: חרתא דאושכפי. ובכל דבר שהוא מתקיים וכו'. לאתויי מאי? לאתויי הא דתני ר' חנינא: כתבו במי טריא ואפצא - כשר. תני ר' חייא: כתבו באבר, בשחור, ובשיחור - כשר.

2. שבת קד: "כתב במשקין" עד "לאחר ידו"

כתב במשקין, במי פירות, באבק דרכים, באבק הסופרים, ובכל דבר שאינו מתקיים - פטור

3. תוספות גיטין כא: ד"ה על

על עלה של זית - דוקא עלה של זית וכיוצא בו דמתקיים כדתניא בתוספתא על עלה של זית וחרוב ודלעת וכל דבר שהוא של קיימא כשר אבל עלה של כרישין ובצלים ועלה ורדים ועלה ירקות וכל דבר שאינו של קיימא פסול.

4. רמב"ם הלכות שבת יא:טו

אין הכותב חייב עד שיכתוב בדבר הרושם ועומד כגון דיו ושחור וסקרא וקומוס וקלקנתוס וכיוצא בהם, ויכתוב על דבר שמתקיים הכתב עליו כגון עור וקלף ונייר ועץ וכיוצא בהם, אבל הכותב בדבר שאין רישומו עומד כגון משקין ומי פירות, או שכתב בדיו וכיוצא בו על עלי ירקות ועל כל דבר שאינו עומד פטור, אינו חייב עד שיכתוב בדבר העומד על דבר העומד, וכן אין המוחק חייב עד שימחוק כתב העומד מעל דבר העומד

5. רמב"ם הלכות גירושין ד:ג

כיצד כותב על הנייר המחוק ועל הדפתרא ועל החרס ועל א העלין ועל ידו של עבד ועל קרן של פרה ומוסר לה העבד והפרה או הנייר המחוק והדפתרא וכיוצא בו בפני עדים

6. גיטין כ. "עבד שיצא בכתב" עד "אמר עולא" ורש"י ד"ה אנדוכתרי

ורמינהו: עבד שיצא בכתב שעל גבי טבלא ופינקס - יצא לחירות, אבל לא בכתב שעל גבי כיפא ואנדוכתרי **רש"י**
אנדוכתרי - תכשיט ורוקמין עליו צורות במחט כעין ברושדי"ר בלע"ז ואם רקמו עליהן אותיות הגט אינו כתב לפי שאינו כתוב וקבוע אלא מוטל על הבגד וב' ראשיו תחובים.

7. מגן אברהם ש"מ ס"ק י' "משמע בגיטין" עד "כתב בהג"מ"

ש'אין זה וכו'. ורש"ל כתב דוקא בקלף הקשה אבל על הנייר אסור דמתקיים הוא וב"ח אוסר אפילו בקלף וכ"מ בפסקי תוס' פרק הבונה: **משמע בגיטין דף כ' שאם תוחב אותיות של כסף ע"ג בגד מקרי כתב ע"ש וא"כ אפשר דאסור לעשותו בשבת**

8. גיטין כ: "ת"ר הרי זה גיטר" עד "על מנת שתחזירי" ורש"י ד"ה אינה מגורשת

ת"ר: הרי זה גיטר והנייר שלי - אינה מגורשת
רש"י
אינה מגורשת - דכיון דהנייר שלו לא נתן לה כלום דנמצאו אותיות פורחות באויר.

9. רמב"ם הלכות גירושין ח"ד

הרי זה גיטר והנייר שלי אינה מגורשת שאין זה כריתות, על מנת שתתני לי את הנייר הרי זה גט ותתן

10. שבת קב: "המכה בפטיש והמעצד" עד "רשב"ג אומר" ורש"י ד"ה כל העושה, בשבת

המכה בפטיש ובמעצד, הקודח כל שהוא - חייב. זה הכלל: כל העושה מלאכה, ומלאכתו מתקיימת בשבת - חייב
רש"י
כל העושה מלאכה ומלאכתו מתקיימת - שיש מתקיימת כיוצא בו, [ואין מוסיף עליה]. בשבת - אעושה מלאכה קאי.

11. רמב"ם הלכות שבת ט"ג ומגיד משנה ד"ה ואין הצובע

הצובע חוט שארכו ארבעה טפחים או דבר שאפשר לטוות ממנו חוט כזה חייב, ואין הצובע חייב עד שיהא צבע המתקיים, אבל צבע שאינו מתקיים כלל כגון שהעביר סרק או ששר על גבי ברזל או נחשת וצבעו פטור, שהרי אתה מעבירו לשעתו ואינו צובע כלום, וכל שאין מלאכתו מתקיימת בשבת פטור
מגיד משנה
ואין הצובע וכו'. זה נלמד מדין הכותב שאינו אלא בדבר המתקיים כמבואר פרק י"א ובמשנה פ' הבונה (שם ק"ב): זה הכלל כל העושה מלאכה ומלאכתו מתקיימת בשבת חייב, ע"כ

12. שבת קטו: "בעא מיניה ריש גלותא" עד "א"ל אין מצילין"

בעא מיניה רב הונא בר חלוב מרב נחמן: ספר תורה שאין בו ללקט שמונים וחמש אותיות כגון פרשת ויהי בנסע הארן, מצילין אותה מפני הדליקה, או אין מצילין? אמר לו: ותיבעי לך פרשת ויהי בנסע הארן גופה! היכא דחסר פרשת ויהי בנסע - לא קמיבעיא לי, דכיון דאית ביה הזכרות, אף על גב דלית ביה שמונים וחמש אותיות - מצילין. כי קא מיבעיא לי - ספר תורה שאין בו ללקט, מאי?

13. רשב"א שבת קטו: ד"ה הא דאמרין ה"מ

הא דאמרין הני מילי בדיו דמיקיים אבל הכא כיון דלא מיקיים לא. קשיא לי דהני נמי מיקיימי שהרי שנינו למעלה בפרק הבונה (ק"ד ב') דהכותב בשבת באחד מאלו חייב וטעמא לפי שהיא מלאכה המתקיימת, ובהדיא תניא בתוספתא עלה (פי"ב ה"ו) זה הכלל כתב דבר של קיימא בדבר שאינו של קיימא או דבר שאינו של קיימא בדבר של קיימא פטור עד שיכתוב דבר של קיימא בדבר של קיימא, אלמא הני נמי מיקיימי, וי"ל דמיקיימי קצת עד שדרכן של בני אדם לכתוב בהן דברים שאינן עשוין לקיימן לעולם אלא זמן אחד כספרי הזכרונות וכיוצא בהן והלכך לענין שבת מלאכת מחשבת היא אבל לענין ספרים דבעינן דבר המתקיים לעולם הני לא מיקיימי, ומיקיים ולא מיקיים לענין ספרים קאמר, כן נראה לי.

14. רמ"א אבן העזר קכג:א "ולכתחילה יכתוב" עד סוף דבריו

א] הכל כשרים לכתוב הגט, חוץ מחמשה: עובד כוכבים ועבד וחרש ושוטה וקטן. אפילו האשה בעצמה, אם אמר לה הבעל לכתבו, יכולה לכתבו ותקנה אותו לבעל וחוזר ונותנו לה. הגה: והבעל לכתחילה לא יכתוב הגט בעצמו, גם לא יצוה לסופר כיצד יכתוב, אלא אומר לו, סתם, לכתוב (מצא בקונטרסים). וי"א דיש להחמיר שגם קרוב לא יכתוב לכתחילה, היכא דאפשר באחר (מהרי"ק שורש ק"ו). **ולכתחילה יכתוב הסופר בידו הימנית; ואם הוא אטר יד, יכתוב בשמאלו (מ"כ בתקון ישן)**

15. בית שמואל אבן העזר קכג ס"ק ד מתחילת דבריו עד "ומ"ש בש"ע שם"

ד ולכתחיל" יכתוב בידו הימנית. לכאורה משמע בדיעבד כשר אם כתב בידו השמאלית אפילו אם אינו שולט בשתי ידיו וכן כתוב בח"מ, וכתב אע"ג אם כתב בשבת בידו השמאלית פטור ש"מ לאו כתב הוא שאני שבת דבעינן מלאכת מחשבת ועיין ב"י בא"ח סי' ל"ב שם הביא דברי התרומ' שלמד משבת לענין תפילין ספר תורה מזוזות דבכולהו כתיב כתיבה ופוסל אפילו בדיעבד אם כתב ביד שמאלית וכן כתוב בשם הגמיי'

16. שבת צד: "וכן הכוחלת" עד סוף המשנה

וכן הכוחלת, וכן הפוקסת - רבי אליעזר מחייב, וחכמים אוסרין משום שבות

17. שבת צה. "כוחלת משום" עד "גודלת ופוסקת" "וכן היה רבי שמעון בן אלעזר" עד "תנו רבנן החולב"

כוחלת משום צובעת וכן היה רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי אליעזר: אשה לא תעביר סרק על פניה, מפני שצובעת

18. רמב"ם הלכות שבת כב:כג מתחילת דבריו עד "והתופר מאבות" כג:יב מתחילת דבריו עד "ואסור ללוות"

כב:כג

הצובע מאבות מלאכות לפיכך אסור לאשה להעביר סרק על פניה מפני שהיא כצובעת, והתופר מאבות מלאכות לפיכך אסור למלאות הכר והכסת החדשים במוכין גזרה שמא יתפור, אבל מוכין שנשרו מן הכר או מן הכסת מחזירין אותן בשבת

כג:יב

כותב מאבות מלאכות, לפיכך אסור לכחול בפור וכיוצא בו בשבת מפני שהוא ככותב, ואסור ללוות ולהלוות גזירה שמא יכתוב, וכן אסור לקנות ולמכור ולשכור ולהשכיר גזירה שמא יכתוב, לא ישכור אדם פועלים בשבת ולא יאמר לחבירו לשכור לו פועלין, אבל לשאול ולהשאיל מותר, שואל אדם מחבירו כדי יין וכדי שמן ובלבד שלא יאמר לו הלויני.

19. שלחן ערוך אבן העזר קכד:ט וחלקת מחוקק ס"ק כד

לא יתנו לה עד שתתייבש הכתיבה והחתימה יפה, פן יהא קרוי כתב שיכול להזדייף

חלקת מחוקק

(כד) פן יהא קרוי כתב שיכול להזדייף. יש לדקדק הא לעיל מבואר דמותר לכתוב על דבר שיכול להזדייף כשנותן לה בעידי מסירה וראיתי במרדכי כתב על לשון המשנה וכל דבר שהוא של קיימא וכו' כאן יש ליזרה שלא ליתן גט לאשה כשהוא לח שהרי אינו של קיימא עכ"ל כלומר כאלו כתב במשקין שבעודו לח בקל יכול להסיר הדיו ולא יהיה רישומו ניכר ואפשר לומר דאינו רק זהירות דא"ל דהגט אינו גט כמו במשקין דא"כ ה"ל לפלוגי בדידיה לאסור בדיו לח וכמ"ש במשקין: